

I. N. 7.

DISSERTATIO GRADUALIS,
DE

**POSSIBILITUM
CONSEQUENTIIS
NEMINI
IMPUTANDIS,**

QUAM,

Consens. Ampl. Fac. Ph. in Reg. ad Auram Academ.

PRÆSIDE,

VIRO MAXIME REVERENDO atque CELEBERRIMO,

**D: NO CAROLO
MESTERTON,**

S. S. Th. DOCT. nec non Ph. Prim. & Ration. PROFESS.

Publice examinandam submittit

JOHANNES GARVOLIVS,

Ostrobotniensis.

In AUDIT. MAJ. Die XIV. Maji Anni MDCCLXVI.

H. A. M. C.

ABOÆ impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

VIRO Consultissimo

**D:NO JOHANNI
BRINCK,**

*Civitatis NyCarleby Consuli æquissimo,
Affini Honoratissimo.*

Plurimum Reverendo atque Præclarissimo

**D:NO ESAIÆ
RAVANDER,**

Ecclesia quæ Deo in Sijcajoki colligitur Pastori vigilantissimo.

Plurimum Reverendo atque Præclarissimo

**D:NO O L A O
TUNÆO,**

Vice Pastori in Vörå meritissimo.

FAUTORIBUS

Favoris vestri in me prorsus singularis haud
Academicum etsi omni nitore destitutum
secratum facere. Hoc ipsum ut benigne ad-
rogo, Decetero cum serio voto omnigenæ

NOMINUM

Cultor obser-

JOHANNES

Admodum Reverendo atque Praclarissimo

**D: NO THOMÆ
STENBÄCK**

*Ecclesiae quæ Deo in Brahest, & Salo congregatur
Pastori meritissimo.*

Plurimum Reverendo atque Praclarissimo

**D: N. MAG. ISRAELI
ÆIMELÆO,**

Sacellano Storkyrænsi, Affini Exoptatissimo.

Plurimum Reverendo atque Clarissimo

**D: NO ABRAHAMO
FORTELIO,**

Sacellano Sieviensi.

HONORATISSIMIS.

immemor, non possum non specimen hocce
in debitæ pietatis monumentum vobis con-
spiciatis, mihiq; faveatis est quod enixe
felicitationis permaneo.

VESTRORUM

vantissima,

GARVOLIUS.

Fru MARGARETHA
GARVOLIA,

Ecclēsię p. D. in Brach. & Solo congregat.

Min Huldasta Moder.

En beständig omvärling af glädje och sorg, har i alla ti-
der varit mänsklighetens oundwifeliga lott. Häraf hof-
wen J, min Huldasta Moder, äfwen som jag inem en kort
tid haft så tadeliga som bedröfweliga wedermålen. Afstaknaden
af en kär Waka har icke kunnat förorsaka Eder mindre oro,
än en huld och ömsint Faders tidiga fränfälle tillkyndat mig
sorg och bekymmer. Mitt öde skulle härigenom blifwit mer än
odrägligt, om jag icke uti Eder min Huldasta Moder funnit
den som i et öfwerflödigt mått welat ersätta det jag igenom
förlusten af en kär Faders omwårdnad förlorat. De wälgär-
ningar J min Huldasta Moder mig isran min spöadaste barndom
bewist, äro i sanning så stora, at de aldrig af mig kunna we-
derböriligen wördas, mycket mindre i sielwa werket wedergäl-
las. De många bekymmer, som Eder, min Huldasta Mo-
der uti en bedröfwelig enslighet träffat, hafwa icke til det min-
sta kunnat ändra Edert fasta beslut at bewisa mig jämte mina
wärtlösa syffon hwad som af en huld och ömsint Moder kan
wäntas. Uptagen fördenskul min Huldasta Moder deha få
pappersbladen såsom et ringa wedermåle af den barnsliga wörd-
nad hwarmed jag skal framhärda in til min död

Min Huldasta Moders

ödmjulligste son

JOHAN GARVOLIUS.

§. I.

Alterum jam editurus specimen Academi-
cum, non obscuram aliquam ex abditis
Philosophiæ recessibus quæstionem eli-
gere solvendam, atque de ea operosius disquirere,
sed potius rem omnibus valde notam & domesticam
pro ingenii viribus breviter considerare consultius
duxi. Lubenter ingenueque fateri non erubesco, me
adhuc parum profecisse in vasto philosophiæ campo.
Non enim scientia hæc uno alterove anno acquiri-
tur, verum ad eandem sibi penitus comparandam
totus ætatis nostræ cursus non sufficit. Quid! ope-
ram & oleum in hoc negotio perdidere ad perfe-
ctionem scientiæ aspirantes, cum Socrate *se nihil
scire* fassi sunt. A Te itaque B. L. enixe peto, ut
A æquum

æquum & facilem Te hujus conaminis Censorem præbeas, & æquitate hac tua defectus suplere benigne velis. Ego interim festinationis veniam deprecans, Tuam humanitatem omni, qua par est, mentis veneratione exosculabor.

§. II.

Nemini nisi in studio literarum plane hospiti ignotum esse potest, quam ad recte philosophandum sit necessarium, ut generales rerum notiones atque affectiones universales diligenti cura ac judicio expendantur. Quid vero ideis *possibilis & impossibilis*, earumque distinctione in omni non dicam eruditorum lingua, sed vulgari etiam loquendi usu frequentius, utpote quæ tam in philosophia, quam etiam theologia sæpissime adhibentur! At tamen hunc locum maxime lubricum esse, adeoque ad errores præcipitem non dubitarunt fateri magni & genuini Nostratium Philosophi. Non parum itaque conducere arbitror, si vera terminorum idea prius fuerit evoluta, quam ad ducendas consequentias, earumque imputationem ostendendam me conferam.

§. III.

Intellectus Divinus distincta & simultanea est repræsentatio omnium possibilium. Objecta omniscientiæ Divinæ sunt itaque omnia possible. Si nullus esset DEUS, nihil esset possibile. Patet inde omnem re-

rerum possibilitatem esse a DEO, & intellectum ejus esse fontem sive radicem omnis possibilitatis, quod saniores omnes ultro concedunt.

§. IV.

Cum in DEO intellectum & voluntatem distincte concipere maxime necesse sit, & ex earum confusione alioquin consequeretur, quæ nimium sunt absurda, quæque omnes, quibus sanior est mens, omninifusu atque cura respuere annuntur: probe omnino tenendum est, plura dari possibilea quam quæ actu existunt. Hinc a mera rei possibilitate, ad ejus existentiam nondum concludi potest; etsi ergo intellectus Divinus sit fons essentiarum, hoc est mere possibilitatis rerum, propterea tamen non est fons existentia, sed radix existentia deinde in alio attributo Divino, nempe Ejus sanctissima voluntate quaerenda est. Quotquot igitur omnia voluntati ac libero DEI decreto adscribunt, non solum possibilea confundunt cum actualibus, verum etiam summa hoc pacto immiscendo omnes veritates necessarias faciunt contingentes. Gratis igitur derivat Abelardus cum fatalistis, fundamentum possibilitatis & impossibilitatis a voluntate Divina, quasi vero nihil esset possibile, nisi quod DEus omnipotenti sua voluntate in actum deduxisset: *Quidquid vult facere facit: igitur non potest facere nisi quod facit, igitur possibile nihil est quod non fiat: Igitur æque late patent possibilea & actualia, in presenti quidem præterito ac futuro*

spectata. Talia sunt Patris Abelardi tela: plumbea profecto & indigna milite Philosopho, vide Büff. comment. Philos. de origine & permissione mali §. 145.

§. V.

Media vero via; quod tutius fieri potest, tum ire mihi videbor; si nec voluntati nimium, nec intellectui parum tribuens, arque hoc fundamento nixus, omne id esse *possibile* affirmavero, quod nullam nec in se, nec in relatione ad causam efficientem involvit contradictionem. Est hæc definitio ita late patens, ut omnia, etiam DEUM ipsum ambitu suo complectatur. Sin vero ad creaturarum productionem possibilem solum attendas, aliæ omnino in promeritu sunt definitiones. Hobbesius atque spinoza mecum non faciunt, dicentes nihil possibile esse nisi quod vel *actu est, fuit, vel futurum tandem erit; adeoque quidquid est, esse necessarium.* Has autem spumeis suis argumentis ebullientes, peroptime refutarunt Leibnitius in theodic. parte 2:da §. 172, nec non Balfingerus in dilucidationibus suis Philosophicis §. 37.

§. VI.

Exhibita jam possibilitatis idea ut promissi memor, perpaucis etiam ad *possibilitatum consequentias* viam pergo. Per has non sensu logico intelligo alias
 2 A
 quas

quas propositionum consequentias a scopo meo longe alienas, quæ nusquam reperiuntur, nisi in legitime colligentis intellectu. Sed unice specto consequentias rerum *metaphysice, physice & moraliter* intellectas, quæ ita appellantur, quia sub conditione possibili, aut necessario fiunt, aut etiam fieri possunt, adeo ut altero possibili admisso, mox consequatur alterum, sublata vero uno, simul reliqua omnia tollantur, quæ alioquin longa serie exinde deduci possent.

.XI .?

§. VII.

Distingvuntur, quas loquor *consequentia* in *necessarias & contingentes*, suntque diversæ plane indolis ac naturæ. *Necessaria* enim præcedentem conditionem possibilem ea necessitatis lege consequuntur, ut eadem non fieri rei indoli prorsus adversetur. Sed contra fit in contingentibus, cum hæ non necessario cogente, quæ præmittitur conditione, & sequi & non sequi possint. Ab his possibilitatum consequentiis differunt consequentiæ actualium, sive hæ, quemadmodum illæ sint *necessariæ*, sive *contingentes*. De quibus agere cum nostri non sit instituti, ad imputationem ostendendam, pedem promoveo. Quod ut eo melius fiat, nec temere quid statuatur, leviter ac perfunctoria opera attingendum mihi est imputationis fundamentum.

.IX .?

A3

§. VIII.

§. VIII.

Si quid recte cuiquam imputabitur, necesse est, primum sit *libere agens*, deinde adit *animi intentio*. Nulla enim propior ratio reddi potest cur alicui actio imputetur, quam quia ab ejus arbitrio dependet utrum ea fieret, vel non fieret adeoque pro ejus auctore haberi potest.

§. IX.

Hinc expeditum est, non recte homini imputari effectus naturales facultatum ipso existentium, vel quæcunque naturaliter ipsi adsunt aut desunt; nisi quatenus aliquid circa ea industria atque cultura valet. Sic quod quis corporis proprietate excelsior aliis & elatior est, nullo præconio magnopere dignum est; quem admodum ex adverso non contemni miretur cui brevis statura, facies depressa, aut membra distorta naturaliter & citra culpam ipsius adsunt.

§. X.

Pari ratione effectus rerum naturalium & vegetabilium, quatenus humanæ directioni haud subsunt non recte imputantur. Sic ergo turbulentæ tempestates, fulminæ, turbines, tonitrua imputari non possunt.

§. XI.

Imputari quoque non possunt actiones eorum, qui usu rationis plane destituuntur; quo in numero sunt infantes, furiosi & mente capti. Cum enim nec intellectu nec voluntate recte uti queant, sed coeca ratione omnia peragant perinde est, ac si ex ignorantia invincibili actiones procedant, quæ omnem imputationem tollit.

§. XII.

Præterea sub imputationem non cadit ommissio eorum, quæ vires nostras exsuperant, atque adeo a nobis præstari haud possunt. Quo pertinet vulgata regula: *impossibile nulla obligatio*. Cæterum distinguuntur solent impossibilia, ut alia *physice*, alia *moraliter* talia dicantur. *Illa*, sunt, quæ præstari nulla ratione queunt, si vel maxime omni nisu & contentione in eandem voluntas incumberet. Impossibilia vero *moraliter* dicuntur quorum adimpletio nullo quidem physico obstaculo intercipitur, ejusmodi tamen sunt, ut ea præstare vel indoles humanæ naturæ, vitæque civilis, vel superioris cui parere necessum, voluntas impediat.

§. XIII.

Neque etiam nobis imputari potest, quales per quietem imagines phantasia figuret. Quippe in ista fo-

somni caligine voluntatis arbitrium quiescit & cerebro turbato, mentem phantasia falsis & mendacibus visis concitat, & nunc funestas eidem & lugubres, nunc lætas species offert. Quæ cum citra voluntatis consensum fiant & ab homine abverti nequeant, sub imputationem haud cadunt,

§. XIV.

Ex hisce quæ dicta sunt, facile est intellectu, quod quemadmodum omnes possibilitatum consequentiæ hoc, quod posui, carent fundamento, ita ob omni actuali imputatione longissime abesse censendæ sunt. Possunt autem dictæ consequentiæ, sic uti supra monui, *metaphysice, physice & moraliter* considerari. Cum enim quidquid in rebus creatis deprehenditur, & tanquam conditio aliqua supponitur, aut ad earum potentiam & essentiam, aut actum aliquem & accidens, idque vel cum vel sine relatione ad legem spectatum pertineat; patet exinde quam adhibui distinctionem nec fundamento destitui suo. Verum enimvero, quocumque demum sensu rerum consecutiones accipias, ab iis culpam abesse reperies. Si enim ad illas, quæ metaphysicæ simulque necessariæ sunt animum advertas, tantum abest, ut creaturis assignentur, ut ne ipsi quidem DEO, sensu apud moralistas recepto imputari queant; Cum supra ostensum sit omnes possibilitates, utpote quæ sunt necessariæ & ad essentiam rerum per-

pertinentes ab intellectu Divino tanquam unico suo fonte, non autem ex facultate libera provenire, nisi plus dari in effectu quam est in causa absurde fingere lubet. Si etiam contingentes easque triplici illa quam dedi, significacione acceptas intueri velis, haud aliter profecto de his erit statuendum. Enim vero nec ipsæ quidem consequentiæ, nec quæ supponitur conditio possibilis in nostra posita sunt facultate, quo minus ita sese habeant: Etsi quæ præmittuntur possibiles conditiones a crimine liberentur, non possunt earundem consequentiæ multo magis culpa vacare contra autem consecutionem actualium inprimis si necessariæ sunt, alia est ratio. Cum enim quod antecedit est liberum, & quod consequitur necessarium, recte colligimus, qui vult antecedens, eum velle etiam debere necessarium ejus consequens. Sic qui vult malum *morale*, vult etiam malum *physicum* in tempora longa serie invicem sequentia sæpe exporrigendum: Vel quod eodem tendit, qui vult peccatum, vult etiam Summi Numinis offensionem, cujus tanta est justitia ac sanctitas, ut non possit non malum semper averfari, cumque ardenti illud amoliendi studio fastidire. Qui justitiam DEI ledere non dubitat vult etiam justissimo huic scelerum vindici pænas dare, quoniam in DEO magnæ esset imperfectionis argumentum, si prius creaturas quam justitiæ suæ aliquo modo esset satisfactum, permetteret culpam semper impune auferre. Jam autem si valeret in possibilium consequentias, ubi liberas

& intentio, sicut necesse est, non adest actualis, multa exinde sequerentur quæ auribus animisque bene de rebus sententium essent absurda. Aut (enim quod impium est dictu,) DEUS auctor foret peccati, in quo omnium rerum non solum possibilitas, sed etiam actualis existentia fundatur; aut hominum primis non modo adhuc non existentibus (quod posteris ipsorum quoque accideret) verum etiam in statu felicissimo constitutis culpa ante imputata fuisset quam esset commissa. Atque sic sancti & honesti in omnibus vitæ partibus tuisent, nec tamen integri vitæ scelerisque puri. En manifestam contradictionem. Imo vero posita consequentiarum quæ necessariae sunt, imputatione, nemo esset cui æterna post mortem salus non omnino esset desperanda. Sin autem ab his descendens contingentes spectaveris erit quidem spes aliqua salutis sed dubia valde atque incerta, adeo ut nemo tam sit pius, quin extremo vitæ periculo expositus maximam dubitandi rationem habeat numne si diutius vivere contingat fidei jacturam facturus sit, impiam sic vitam cum morte commutaturus sit. Contra ea improbissimus quisque spe non modo longioris sed, etiam melioris vitæ; (quæ in numero perfecte impossibilium nunquam habenda est) summa quævis etiam ultimo temporis puncto sibi promitteret; quamvis animam detestandis conspurcatam flagitiis, nunc jam efflaret. Quod si ita esset hæc profecto doctrina, hinc supinam salutis negligentiam syadens, illinc vero præcipitem ad

ad desperationis baratrum viam aperiens, plus damni cum Philosophia morali, tum saniori Theologia afferret, quam ut absolutum electionis decretum, aut impium de universali de omnium in integrum restitutione multorum figmentum, aut denique hypothesis illa periculi plena, de absoluta ac necessaria cunctarum rerum præordinatione. Quapropter fatis hinc, opinor, manifestum est, nec ullas nobis imputari possibilem consequentias.

TANTUM.

Dn. JOHANNI GARVOLIO,

morum concinnitate atque eruditionis laude
clarissimo.

Amico atque conterraneo honoratissimo.

Verum & genuinum amicitiae haud fucatae indicium merito censetur, ubi alterius alter aequè ac sui ipsius delectetur felicitate. Cum itaque, Te Amice Dilectissime opus conatu & eventu felicissimum in lucem proferre scirem, non minus lætatus sum, ac si meus hic ageretur honor. Etenim a teneris inde annis in Te alterum habui eundem. Tuam fidem, Tuamque integritatem innumeris fere rerum testimoniis comprobata reddidisti. Cum vero pluribus nominibus obstrictum me sentiam, & in amicitia vinci turpissimum judicem, ne dubites, quin fausta atque felicia, quot quantaque Tibi demum contigerint, votis tamen meis respondere minime posse, Sic animi adfectu, quam verborum adparatu pleniori gratulari voluit debuit

TIBI

Obstrictissimus,
JAC. RAVANDER.